

Verslag Raad in beraad Noordoost Fryslân 15 februari 2017

Op woensdagavond 15 februari 2017 vond in het gemeentehuis van Kollumerland een bijeenkomst plaats over de proeftuin Maak verschil voor raadsleden van de gemeenten van de krimpregio Noordoost Fryslân en leden van Provinciale Staten. Er waren ruim 60 aanwezigen: ruim 40 raadsleden vanuit de zes gemeenten, zes statenleden, een gedeputeerde, enkele burgemeesters en wethouders, ambtelijk betrokkenen vanuit ANNO en de accounthouder vanuit het ministerie van BZK.

De avond werd geopend door burgemeester Gerben Gerbrandy van Achtkarspelen, waarna wethouder Jelle Boerema van Kollumerland een inspirerende inleiding verzorgde over de voorgeschiedenis, het doel en verloop en de opbrengsten van de proeftuin Maak Verschil¹. Vervolgens presenteerde Jaap Oosthoek, onderzoeker Public Result, de uitkomsten van het onderzoek naar het economisch potentieel van de regio Noordoost Fryslân. De vragen vanuit het zeer geïnteresseerde publiek richtten zich vooral op welke mogelijkheden en repertoire gemeenten hebben om bij te dragen aan het verzilveren van de geschetste kansen. Duidelijk werd dat het daarbij vooral gaat om samenwerking, afstemming, bestuurlijk lef om ruimte te creëren en een mindset waarin faciliteren van initiatieven voorop staat.

De raadsleden en statenleden gingen daarna in de workshop Raad in Beraad in twee parallelle groepen met elkaar in gesprek over de vraag hoe zij hun rol in deze regionale ontwikkelingen kunnen en willen invullen. Raad in Beraad is een workshop die in het kader van het landelijk Actieplan Versterking positie raadsleden wordt aangeboden door het ministerie van BZK, in samenwerking met de VNG, Raadslid.nu en de Vereniging van Griffiers. De workshop werd verzorgd door Alinda van Bruggen en Harry ter Braak (WagenaarHoes organisatieadvies) en was door hen voorbereid in overleg met de kopgroep van de proeftuin Maak Verschil, de burgemeesters en de griffiers.

Aan de hand van drie fictieve maar realistische voorbeeldsituaties werd de raadsleden gevraagd om eerst in tweetallen te bepalen hoe zij daarop zouden willen reageren, waarna gezamenlijk de argumenten voor en consequenties van de verschillende rolnemingsmogelijkheden werden

¹ De presentaties zijn beschikbaar via <https://www.dwaande.nl/actueel/nieuws/2017/februari/bijeenkomst-voor-raads-en-statenleden>

besproken. De drie dilemma's werden in de tweede groep in omgekeerde volgorde behandeld. Onderstaande conclusies bundelen de opbrengsten van beide groepen.

Het eerste dilemma betrof de beoordeling van een voorstel voor cofinanciering van een regionaal shared facilities center, met high tech faciliteiten om innovatie in het MKB te stimuleren. Het Rijk zou bereid zijn te investeren op voorwaarde van cofinanciering door de gemeenten en provincie. De deelnemers werd gevraagd een standpunt in te nemen over dit voorstel vanuit de toevoeging dat de beoogde locatie voor het shared facilities center buiten de gemeente ligt. Het gesprek over dit dilemma bood goed zicht op de verschillende perspectieven en uitgangspunten die een raadslid hierbij heeft af te wegen: wil je dit voorstel sowieso steunen, of probeer je er voor de eigen inwoners meer uit te halen door als voorwaarde te stellen dat de voorziening in de eigen gemeente komt? Kies je voor optimale effectiviteit voor de regionale ontwikkeling, of voor optimaal rendement voor de eigen inwoners? In hoeverre is solidariteit binnen de regio een argument dat je wilt meewegen? En blijf je voldoende alert op de vraag of er een goede onderbouwing aan het plan ten grondslag ligt? Een inzicht dat vanuit het gesprek naar voren kwam: een dergelijk project al aan de voorkant gezamenlijk te bespreken als raadsleden vanuit de regiogemeenten, bevordert een genuanceerde afweging van argumenten en perspectieven en maakt het makkelijker voor raadsleden om bij de uiteindelijk besluitvorming 'de gunstigste optie voor de regio' te kiezen.

Het tweede dilemma betrof een situatie waarin een raadslid wordt benaderd door enkele lokale ondernemers die boos zijn omdat hun subsidieverzoek aan de gemeente is afgewezen. Het ging om een subsidie voor een project waarbij de ondernemers samen een leerwerk-traject voor VMBO-leerlingen wilden opzetten. Reden voor de afwijzing: er wordt regionaal al zo'n project voorbereid. Aan de deelnemers werd gevraagd of zij verontwaardigd zouden reageren op de afwijzing van zo'n goed initiatief, of dat zij de ondernemers op de voordelen van regionale samenwerking zouden wijzen en in contact zouden brengen met de regionale projectleiders. De geanimeerde discussie leidde tot een heldere uitkomst: de raadsleden vinden dat een dergelijke situatie zich niet voor moet kunnen doen. Zij vinden dat als er wordt gekozen voor een regionale aanpak, iedere gemeente het lokale beleid en de eigen organisatie daar ook op moet (in)richten. Men bepleit dus consistentie en discipline, om de keuzes om regionaal samen te werken tot optimaal resultaat te laten leiden. Ook zien raadsleden het wel als hun rol om de samenwerkingsgedachte en de voordelen van de regionale samenwerking uit te dragen naar de eigen lokale gemeenschap. Dat kan alleen als zij proactief op inhoud en proces geïnformeerd zijn.

Het derde dilemma betrof de vraag hoe de raadsleden in een volgende fase betrokken willen zijn bij de gezamenlijke aanpak van de krimp in Noordoost Fryslân. Wil men doorgaan in de huidige werkwijze: periodiek geïnformeerd worden en kaders meegeven aan het eigen college of zou er een regioraad (volgens nader in te vullen uitgangspunten) moeten worden gevormd waarin de gemeenteraadsleden deelnemen? In de ene subgroep werd dit dilemma als eerste besproken, in de andere subgroep als laatste. De opvattingen en argumenten rond deze vraag waren gevarieerd, met een meerderheid die naar enige vorm van een regioraad neigde.

Als argumenten voor de vorming van een regioraad kwamen naar voren:

- Raadsleden worden via deelname in een regioraad breder en directer geïnformeerd over dit belangrijke dossier.
- Een regioraad kan meer energie en actie uitstralen en is minder vrijblijvend.
- De fusie van een aantal gemeenten maakt het schaalverschil met de gemeenten die zelfstandig blijven groot; daarom is het voor de laatsten van belang om in een regioraad deel te nemen.

- Een regioraad staat dichterbij de mienskip (gemeenschap) dan de huidige bestuurlijke kopgroep.
- In een regioraad kunnen gemeenteraden zich laten vertegenwoordigen door de raadsleden met de meeste deskundigheid en interesse. Uitwisseling en afstemming door deze vertegenwoordigers komt de kwaliteit van de kaderstelling, controle en vertegenwoordiging van de belangen van de eigen inwoners ten goede.

Argumenten tegen de vorming van een regioraad die werden ingebracht:

- Een regioraad wekt de indruk een opmaat naar fusie te zijn.
- Een regioraad doet een beroep op de overmaat aan tijd die toch al van een raadslid gevraagd wordt.
- Raden kunnen ook zelf heel goed kaders meegeven als het proces goed georganiseerd is en de raden op bijeenkomsten als deze goed geïnformeerd worden en met elkaar van gedachten kunnen wisselen.
- Een gemeenschappelijke regeling heeft een slecht imago. Het is de kunst een vorm te vinden waarin je kan wat je wilt.
- Voor raadsleden die niet in de regioraad deelnemen wordt het nog moeilijker om grip te houden en te krijgen. Je houdt meer grip als je goede kaders meegeeft aan een portefeuillehouder en die ter verantwoording kunt roepen dan wanneer je de vertegenwoordigers in de regioraad kaders meegeeft.
- In de huidige situatie voelt de portefeuillehouder zich verantwoordelijk om de raad periodiek te informeren, als er een regioraad komt zijn de raadsleden daarvoor zelf aan zet.

Waar allen het over eens waren is dat zij nu als raadslid te ver van de proeftuin en de regionale samenwerking af staan. De raadsleden en statenleden willen graag meer en meer aan de voorkant betrokken worden bij deze regionale samenwerking. Zij vinden het belangrijk om daarover met elkaar in gesprek te kunnen zijn. Over de wijze waarop dit gesprek structureler zou moeten worden vormgegeven en de status die dat zou moeten krijgen, lopen de meningen bij de eerste groep vooralsnog sterk uiteen. Bij de tweede groep was dat minder het geval. Er waren wel voorstanders voor een regioraad. Belangrijk werd door allen gevonden een vorm te vinden waarin aan de voorkant goede procesafspraken worden gemaakt, zodat iedereen vanaf een gelijk startpunt (op een beter/hoger niveau) geïnformeerd wordt en weet wat er speelt. Voorkomen moet worden dat iedereen zich vroeg ingraaft in standpunten. Je kunt dan ook kaders (en eventueel gezamenlijke bijeenkomsten met afvaardiging) afspreken. Dan kunnen de lokale raden vervolgens over de voortgang geïnformeerd worden. Een nadere uitwerking in de komende maanden is gewenst.

De deelnemers aan de workshop waren zeer positief over de waarde van de bijeenkomst. Het was goed dat zij zelf het gesprek hebben kunnen voeren over wat de regionale samenwerking betekent voor hun rol als raadslid in de eigen lokale context en over de wijze waarop zij betrokken willen zijn bij de ontwikkeling van de regionale plannen.

Burgemeester Marga Waanders van Dongeradeel, voorzitter van de kopgroep, sloot de avond af met een doorkijkje naar de komende periode waarin het rapport van de Proeftuin zal

worden aangeboden aan het Rijk, en de ambitie om de goede samenwerking in Noordoost Fryslân ook in de komende jaren door te zetten en verder uit te bouwen. De betrokkenheid van de gemeenteraden en provinciale staten is daarbij van groot belang. De opbrengsten van deze bijeenkomst zullen door de kopgroep en in de afzonderlijke gemeenten worden meegenomen in het vormgeven van de manier waarop de betrokkenheid van de raden in de komende periode kan worden georganiseerd.